



*Klimatilpasning, bæredygtighed og bæredygtig
uddannelse – hvilken fremtid er det vi ønsker?*

JESPER GARSDAL

LÆRERUDDANNELSEN I ÅRHUS

CIE, SI, PEAS

PROFESSIONSHØJSKOLEN VIA, DENMARK

Disposition

- A) VIA som uddannelsesinstitution i forhold til bæredygtighed
 - Generelt, samt PEAS, CIE, SI
 - Om temaer i dette oplæg, Dannelse, værditænkning og tid
- B) Forholdet mellem bæredygtighed, (ud-)dannelse, værdier og "tidslighed"
 - To eksempler: Friday for Futures, SDG'erne og lærerstuderende
 - Tre sæt af tids- og værdimæssige problemstillinger i forhold bæredygtighed: retfærdighed på tværs af generationer; Cli-Fi og typer af klimafortællinger, menneskelig eksistens som udspændt imellem fortid og 0, 1 eller flere mulige former for fremtid?
- C) UNESCO og bæredygtighed, komparativ futurologi og et forslag
 - UNESCO og bæredygtighed pre-2015, 2015 og oktober 2019 (komparativ futurologi)
 - Komparativ futurologi: hvad er det? Institutioner (eks: Futurium)
 - Et forslag: futurium DK og/eller Norden med fokus på bæredygtighed og UNESCO

A1) VIA som uddannelsesinstitution i forhold til bæredygtighed

- Kort intro
 - Fokus her på Bæredygtighed, da klimatilpasning ses som et aspekt af bæredygtig omstilling
 - Links til værktøj til sml af NDC 'er og SDG'er, VIA-indsatser, samt diverse UNESCO links og Futurium i slutningen af denne præsentation
- Baggrund: Generelt om VIA og verdensmålene, samt PEAS, CIE/SI
 - Generelt: Januar 2019: VIA satsning på verdensmålene (ambitionen er inddragelse af alle studerende i de forskellige professioner, international udsyn, pioner universitet, formodentlig også i ny strategier
 - PEAS (Peace, Education og Sustainability), en meget lille brik i dette, udgår fra læreruddannelsen/tidligere EVU
 - I efteråret 2019 VIA-forskning organiseres i 7 nye forskningscentre, et af dem er Center for Innovation og Entreprenørskab (CIE), orienteret mod mulighedstænkning, og med forskningsprogrammet Social Innovation (SI), som har en stærk orientering imod bæredygtig globalt orienteret dannelse. PEAS er nu indtaget under CIE
 - Oplagt at vi søger netværkssamarbejde med andre institutioner og aktører på tværs af sektorer, og kulturelt-socialt-økonomiske-teknologiske "siloer" - jeg vil dog her særligt fokusere nogle temaer vedrørende uddannelse i forhold til kulturelle aspekter af bæredygtighed

A2) Temaer i dette oplæg, (ud-)dannelse, værditænkning og temporalitet i forhold til bæredygtighed

- Læring, dannelse og (institutionel)uddannelse
 - Rigtig mange bud på hvad dannelse egentlig er, som vi ikke her vil gå ind på, men overordnet set spiller dannelse sammen med på den ene side læring og på den anden side uddannelse på følgende måde:
 - Læring: vedrører, hvorledes det, der nu skal læres faktisk læres og tilegnes, for eksempel igennem undervisning. Men fokus er altså ikke så meget på undervisningen, som på den lærendes faktisk tilgenelse
 - Dannelse: vedrører spørgsmålet om hvorfor dette skal læres [og ikke noget andet] og indebærer dermed at nogen prioriterer noget som værdifuldt at lære (for eksempel om bæredygtighed) frem for noget andet som også kunne være vigtigt, altså valg og begrundelser af disse valg
 - Institutioner: Noget kan være værdifuldt at lære, men det er ikke dermed givet at det skal læres i en uddannelsesinstitution- hvad er den institutionelle rolle i forhold til læring og dannelse, eksempelvis bæredygtighed – og hvordan begrundes denne
- Læring og Dannelse - tidsmæssige dimensioner
 - Man lærer noget, som man endnu ikke ved, at være på vej, dannelsesspørgsmålet er egentlig spørgsmålet om, hvad de ældre generationer vil med de yngre [når fremtiden ikke mere forud givet] Schleiermacher (1768-1834)

B1) Forholdet mellem bæredygtighed, (ud-)dannelse, værdier og "tidslighed" (1)

- To eksempler: SDG'erne og 1.års lærerstuderende, Friday for Futures,
 - Eksempel1: Bæredygtighed som udfordring for lærerstuderende
 - Stigende integration i uddannelserne, nogle fag, som for eksempel geografi arbejder allerede intensivt med emnet; men eksempel på en problemstilling, Steen Hildebrandt oplæg om SDG2030 og det videre arbejde med det antropocæne: Tre typer af reaktioner: direkte umiddelbar handling, resignation i forhold til eksperter, det virker så uoverskueligt at man giver op
 - Eksempel2: Friday for Futures (skolestrejker)
 - Greta Thunberg; Modreaktioner og mod-modreaktioner (Jørgen Steen Nielsen). Skolestrejker men også bredere? "non-violent Action Documentaries". Civilsamfund, (Glocal) Citizenship - demokratisk dannelse?
- Begge eksempler antyder – på trods af "urgency" en temporal dimension, som kan forbindes med temporalitet i lærings og dannelsesstænkning:
 - Eksempel1: hvis bæredygtighedsagenda opfattes som "allerede færdig" kan det føre til frustration hos dem, der egentlig skulle videreudvikle den
 - Eksempel2: peger på tidslighed i forhold til generationsforholdet

B2) Forholdet mellem bæredygtighed, (ud-)dannelse, værdier og "tidslighed"

- Tre sæt af tids- og værdimæssige problemstillinger i forhold bæredygtighed:
 - Retfærdighed på tværs af generationer
 - Jfr dannelsesdefinitionen hos Schleiermacher, Fridays for FUTURE, Bæredygtighed (Brundtland rapporten): Hvad vil vi for og med de kommende generationer (Brundtland), hvis vi da vil noget (Skolestrejker)?
 - Cli-Fi og typer af klimafortællinger, nyere forskning og narrativ realisme
 - Cli-Fi (analogi Sci-Fi), Stedbaseret læring, Populærkultur (Eks Studio Ghibli) Fortællinger og handlemuligheder
 - Fortællinger om bæredygtighed og klima er ofte bøjet i tid (Hulme): Det tabte paradys, Apokalypsen
 - Rekonfigurationer af fortiden og "kulturen" i kraft af ny forskning i grænselandet naturkultur (eksempelvis arkæologi etc)
 - Kan både bryde med etablerede forestillinger om kultur og kulturbegreber
 - Forestillingen/fortællingen om den antropocæne epoke (narrativ realisme)
 - Menneskets forhold til naturen som skaber intensiveres, Men samtidig vender naturen tilbage som "andenhed", Fra beherskelg til samtale: antropologerne på Århus Universitet (AULA); pædagogisk: resonans (Hartmut Rosa); samtale med verden (Biesta)
 - Eksistenstænkning: mennesket er et tidsligt væsen:
 - Eksistens som udspændt imellem fortid og 0, 1 eller flere mulige udkastede forestillinger om en bæredygtig fremtid? Håbets muligheder og umuligheder?

C1) UNESCO og bæredygtighed, komparativ futurologi og et forslag

- UNESCO og bæredygtighed pre-2015, 2015 og oktober 2019 (komparativ futurologi)
 - Kultur som den fjerde søjle (nogle nedslag – pre-2015):
 - 2001 (John Hawkes foreslår kultur som 4. søjle i bæredygtighedsbegrebet):
 - 2010: centralt dokument i forhold til UNESCO vedrørende kultur som den 4. søjle
 - 2013: Hawkes om UNESCO-konference, hvordan UNESCO søger at integrere kultur i arbejdet med at udvikle SDG'erne (da kultur var helt fraværende i Millenium goals, men samtidig droppes ideen om kultur som 4.søjle af UNESCO, og spredes bredt/tyndt ud
 - "Færdige" SDG'er (omkring 2015)
 - 2015: UNESCO og SDG2030. UNESCO særligt i forhold til uddannelse SDG4 (kultur i øvrigt også fordelt på andre SDG'er i spredt fægtning)
 - Incheon erklæringen fra 2015 SDG [i forhold til uddannelse] SDG4 uddannelse og måske særligt det, der blev SDG4.7
 - Futures of Education – Learning to Become (oktober 2019)
 - UNESCO Beyond 2030 Agenda – mod 2050;
 - Hvorfor "Beyond"?
 - "While the Education 2030 Incheon Declaration and Framework for Action lays out a roadmap for the transformation of education systems and affirms a central commitment to inclusion and equity, we must still ask what education might yet become – and what education might yet enable us to become. UNESCO's Futures of Education initiative uses the horizon of 2050 and beyond in order to anticipate and shape both nearer and more distant futures." [min understregning, peger mod komparativ futurologi]

C2) UNESCO og bæredygtighed, komparativ futurologi og et forslag

- Komparativ futurologi:
 - Hvad er det?
 - "Konstitueringen af den eksistentielle orientering, herunder også opfattelsen af forholdet imellem det aktuelle og det mulige, foregår også temporalt, jfr. den velkendte eksistensfilosofiske pointe om at mennesket er fidsligt kastet ind i verden i et spændingsfelt imellem eksistentiel og kosmologisk tid. Selv om der er noget uenighed om, hvordan dette forhold skal forstå (f.eks. Heidegger og Ricoeur), så peger eksistensanalyserne og frem mod for at undersøge social og kulturelle konstitueringer af menneskets væren i verden, for eksempel i hermeneutikkens analyser af ideerne om virkningshistorie, sprogets betydning og i forlængelse heraf ideen om dialog, som på godt og ondt, alle ud fra det allerede givne på forskellig vis åbner forskellige mulighedsrum for tilblivelsen af det, der "[endnu] ikke er".
 - Men kan man også mere direkte via den såkaldte komparative futurologi åbne op for eksistentielle og kulturelle analyser af både forventelige, realistiske mulige og "umulige" udgaver af fremtiden både det eksistentielt og kollektivt. Dette kan ske ved at undersøge hvorledes de måder, som vi i kulturen orienterer os imod fremtiden igennem for eksempel prognoser, modeller og forventninger, den type af agency/subjektivitet, disse forholdemåder implicerer og de kulturelle teknikker, som de anvender og forudsætter" (fra arbejdsrapport skrevet af undertegnede i forhold til CIE)
 - Institutioner
 - Oxford, Berlin: eks: Futurium i Berlin åbnet september 2019, med Merkel etc med til åbningen, 40 ansatte

C3) UNESCO og bæredygtighed, komparativ futurologi og et forslag

- Et forslag/en ide til diskussion vedrørende den videre udvikling af bæredygtighedens tidslig-kulturelle dimensioner i institutionel organisatoriske ramme med henblik på samfundsmæssig strategisk merværdi:
 - Skabelse af institutionen Futurium DK og/eller Norden med fokus på bæredygtighed og UNESCO, "learning to become"
 - Ikke beskrivende trends, men mere eksperimenterende i forhold til "anticipatorisk realisme" af mere end blot en mulig bæredygtig fremtid
 - Andre ideer?

Referencer1

- *Værktøj til sammenligning af Parisaftale (jfr Klimatilpasning) og bæredygtig omstilling (jfr SDG2030), begge aftaler 2015'*
 - <https://www.sei.org/projects-and-tools/tools/ndc-sdg-connections/>
- *VIA og bæredygtighed:*
 - <https://www.via.dk/om-via/presse/artikler/professionshoejskole-satser-stort-paa-fns-verdensmaal>
 - <https://www.via.dk/om-via/baeredygtighed>
- PEAS – Peace, Education and Sustainability
 - <http://www.peas.nu>
- CIE/SI Forskningscenter for Innovation og entreprenørskab; Forskningsprogrammet for social innovation
 - <https://www.via.dk/forskning/business-og-entreprenoerskab>

Referencer2

- Fridays for future:
 - <https://www.fridaysforfuture.org>
- UNESCO(1): Kultur som den fjerde søjle bæredygtighedsbegrebet:
 - 2001 (Hawkes foreslår kultur som 4. søjle i bæredygtighedsbegrebet):
 - <http://www.culturaldevelopment.net.au/community/Downloads/HawkesJon%282001%29TheFourthPillarOfSustainability.pdf>
 - 2010: centralt dokument i forhold til UNESCO vedrørende kultur som den 4. søjle
 - <http://www.agenda21culture.net/documents/culture-the-fourth-pillar-of-sustainability>
 - http://www.agenda21culture.net/sites/default/files/files/documents/en/zz_culture4pillar_eng.pdf
 - 2013: Hawkes om UNESCO-konference, hvordan UNESCO søger at integrere kultur i arbejdet med at udvikle SDG'erne, men samtidig droppes kultur som 4.søjle
 - <https://culturaldevelopment.net/community/Downloads/HighCulture.pdf>

Referencer3

- UNESCO(2): UNESCO og de "færdige" SDG'er
 - 2015: UNESCO og SDG2030. UNESCO særligt i forhold til uddannelse SDG4 (kultur i øvrigt også fordelt på andre SDG'er i spredt kulturel fægtning)
 - Inceheon erklæringen fra 2015 SDG [i forhold til uddannelse] SDG4 uddannelse og måske særligt det, der blev SDG4.7
 - <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656>
- UNESCO(3): UNESCO og Futures of Education – Learning to Become
 - Oktober 2019: UNESCO Beyond 2030 Agenda – mod 2050:
 - Futures of Education: <https://en.unesco.org/futuresofeducation/>
- Komparativ futurologi
 - Futurium I Berlin åbnet september 2019:
 - <https://futurium.de/en/about-us>